COVA DE LES PEDRES (VILADECAVALLS)

Ramon Ten

La cova de les Pedres està situada a la part alta dels tallats de la Serra d'en Ros, concretament sota el pic culminant, el Turó del Ros, on s'hi arriba després d'una forta pujada des del camí que ve de la Casa Nova (Santacana) a l'esquerra de la carretera de Vacarisses a Olesa de Montserrat. Les coordenades d'aquesta cavitat són Latitut: 41° 34'33" N; Longitud: 5° 37'25" E i altitud: 575 mts. s.n.m., segons el full n.° 392 (Sabadell) 1:50.000 de l'Institut Geogràfic i Cadastral.

Es tracta d'una petita cavitat d'uns dotze metres de recorregut, amb pendent cap a l'interior; la part final es trobava colmatada abans d'efectuar els treballs, i la gatera que baixa a la zona «D», no es trobà fins haver fet la prospecció de la zona «E». Fou estudiada per membres del S.I.S. d'Olesa de Montserrat.

El material arqueològic aparegué al retirar la capa de pedra calcària amb arestes vives que recobria la superfície de la cavitat, produïda per una gran corrosió d'aquesta. A la zona «A» hi havien unes lloses d'arenisca morada i sota d'elles aparegué la quasi totalitat dels ganivets i vàries perles de collaret; en total aquesta zona tindria uns 20 cms. de gruix. A la zona «A» i en contacte amb la paret dreta, és on aparegueren els ossos i la ceràmica, així com la peça més gran de dentalium. A l'inici d'aquesta zona sortiren els fragments de ceràmica, concrecionats.

A la zona «C» aparegueren els nuclis de sílex, a la «B» es trobaren les destrals polides i la plaqueta de sílex lacustre.

A la zona «E», dos ganivets de sílex, una perla de petxina i els fragments d'un crani. Aquesta zona no es veia remoguda. A la zona «D» aparegué un altre ganivet de sílex, provinent, ben segur, de la galeria superior o principal.

A la superfície es trobaren diversos fragments ceràmics; però semblen ésser posteriors, cronològicament, a la resta dels materials.

Inventari

ZONA A:

1. Catorze petxines **(Cardium Edule)** perforades. Tretze amb perforació en el nàtix. Una amb perforació central.
   Mesures entre 15 i 20 mm.
   tres fragments de petxina **(Cardium E.)**.
2. Una petxina **(Cardium E.)** perforada.
   Amida 40 mm.
3. 35 petxines **(Dentalium vulgare)**.
   Amiden entre 15 i 25 mm.
   8 fragments de petxina **(Dentalium vulgare)**.
4. Una petxina **(Dentalium vulgare)**.
   Amida 35 mm.
5. Perla de collaret translúcida. Perforació cilíndrica amb lleuger estrangulament a l'interior.
   Amida 10,2 x 4,8 mm., perforació 2,6 mm.
   Perla analitzada pel Dr. Traveria, de la Facultat de Geologia de la Universitat de Barcelona, donant el resultat següent, segons les taules D. ASTM: 4—0864 = Fluorita [1].
6. Perla de collaret en forma d'oliva. Color marró-gris i beige.
   Amida 23,5 × 17,9 i 16,5 mm., perforació a les boques: 8 mm.
   Analitzada pel Dr. Traveria, va donar el resultat següent, segons les taules D. ASTM: 13-558 = Talc (Esteatita).
   Es ratlla amb molta facilitat.
7. Fragments de perla de collaret de pedra verdosa.
   Amida 9,9 x 8,9 × 6,8 i 2,3 mm.
8. Perla discoidal d'os o petxina.
   Amida 12,8 x 1 mm., perforació cilíndrica: 2,8 mm.
9. Perla discoidal de petxina.
   Amida 10 x 2 mm., perforació cilíndrica: 4 mm.
10. Dues perles cilíndriques de pedra.
    Amiden 3,6 x 1,5 mm., perforació cilíndrica: 1 mm. i 3,4 x 2,7 mm., perforació cilíndrica: 1,1 mm.
11. Perla de collaret de pedra verda, incompleta.
    Amida 5,5 x 2 mm., perforació cilíndrica: 1 mm.
12. Dues anelles de metall (coure o bronze) de secció circular.
    Diàmetre exterior: 9,9 mm.
    Diàmetre interior: 6'8 mm.
13. Punta de sageta de forma pentagonal de sílex beige-gris amb retoc bifacial, presentant el revers, una àrea en reserva.
    Amida 16,5 x 22,2 x 4 mm.
14. Punta de sageta d'os amb aletes i peduncle, molt tosca i incompleta.
    Amida 70 x 16,4 x 4 mm.
15. Fulleta de sílex gris de secció trapezoïdal.
    Amida 24,8 x 7,4 x 1,5 mm.

16. Segment, secció trapezoidal, sílex beige-gris.
Amida 26,5 x 8,8 x 2 mm.
17. Segment sobre fulla, secció trapezoïdal sílex beige-gris.
Amida 20,8 x 7,7 x 1,9 mm.
18. Segment sobre fulla, secció trapezoïdal, sílex beige-gris.
Amida 18,4 x 8,4 x 2 mm.
19. Lasca de sílex gris-beige.
Amida 20,5 x 9,5 x 3,4 mm.
20. Fragment de fulleta de sílex blanc, secció trapezoïdal.
Amida 15,5 x 12,7 x 2,7 mm.
21. Triangle sobre fulla, sílex beige-groguenc.
Amida 15,7 x 17,5 x 3,5 mm.
22. Fragment de fulleta de sílex amb vetes, gris-beige.
Amida 20,8 x 13,2 x 5,3 mm.
23. Set esquirles de sílex.
24. Sílex beige-groguenc.
Amida 20,8 x 11,8 x 3 mm.
25. Fragment de fulla de sílex beige-rosat.
Amida 22,2 x 17,7 x 4,2 mm.
26. Fragment de fulla de sílex beige.
Amida 20,4 x 17 x 3 mm.
27. Fragment de fulleta de sílex rosat.
Amida 9,3 x 7,5 x 2,6 mm.
28. Fulleta de sílex mantegós, forma trapezoïdal, retoc als costats, secció trapezoidal.
21,6 x 13,3 x 3 mm.
29. Fragment de fulleta de sílex beige gris, forma trapezoïdal, secció triangular.
21 x 13,4 x 2,7 mm.
30. Fulleta de sílex gris-mantegós, forma i secció trapezoïdals, retocs en ambdós costats.
31. Fulleta de sílex beige-gris, retoc abrupte en ambdós costats de l'extrem superior; i un petit retoc a l'extrem inferior, per ambdues cares alternes.
45,6 x 11,2 x 5,3 mm.
32. Sílex.
33. Fragment de fulleta de sílex beige-gris.
15,5 x 15 x 4'5 mm.
34. Punta triangular de sílex blanc-mantegós, retoc invarsor a ambdós costats, cara superior amb zona triangular inferior en reserva.
17,4 x 16,2 x 4,1 mm.
35. Fragment de fulleta de sílex beige.
21 x 11,9 x 3 mm.
36. Fragment de fulla de sílex beige-gris.
31,4 x 18,8 x 4,5 mm.
37. Fulleta de sílex blanc, retoc costat superior esquerre, marginal; i part inferior superior dreta, abrupte.
30 x 14 x 3,8 mm.
38. Punta triangular de sílex beige-gris, retoc superior a ambdós costats.
26,5 x 17,5 x 4,7 mm.

39. Fragment de fulleta de sílex gris, secció triangular, osca a la part superior esquerra.
29,6 x 11,5 x 5 mm.
40. Fragment de fulla de sílex gris.
30,7 x 17 x 3,8 mm.
41. Fragment de fulla de sílex beige.
25,7 x 16,6 x 4 mm.
42. Fragment de fulla de sílex blanc.
23,2 x 15,4 mm.
43. Fragment de fulla de sílex gris-marronós, secció triangular.
42,6 x 12,3 x 3,4 mm.
44. Fragment de fulla de sílex baige-groguenc, secció triangular, superfície alterada.
46,4 x 14 x 4,8 mm.
45. Fragment de ganivet de sílex gris-beige, secció trapezoïdal.
27,6 x 21,6 x 3,2 mm.
46. Fragment de ganivet de sílex beige-groguenc, secció trapezoïdal.
23,5 x 20 x 3,7 mm.
47. Fragment de ganivet de sílex baige-gris, secció trapezoïdal.
24,3 x 19,5 x 3,9 mm.
48. Ganivet de sílex-beige, secció trapezoïdal, porta un truncament a la part distal. Està format per dos fragments.
75,7 x 20,7 x 3,3 mm.
49. Ganivet de sílex beige-gris, secció trapezoïdal, retoc marginal a la part superior, ambdós costats; i a la zona distal, retoc abrupte.
63,3 x 20,7 x 5,4 mm.
50. Ganivet de sílex beige-groguenc, secció trapezoïdal.
32,5 x 21'3 x 7,2 mm.
51. Ganivet de sílex beige-groguenc, secció trapezoïdal, té l'extrem distal.
66,8 x 20 x 4,2 mm.
52. Ganivet de sílex gris-marró, secció trapezoïdal, retoc marginal a la part dreta distal superior, i proximal inferior; i retoc a la part esquerra proximal inferior.
59,4 x 19,5 x 2,8 mm.
53. Ganivet de sílex beige-gris, secció triangular - trapezoïdal.
59,4 x 19,5 x 2,8 mm.
54. Fulla de sílex gris amb retoc marginal superior, secció triangular.
53,4 x 23,8 x 44 mm.
55. Fragment de ganivet de sílex gris, secció triangular.
68,7 x 17,5 x 7,5 mm.
56. Ganivet de sílex beige, secció trapezoïdal, està format per dos fragments.
69,6 x 20 x 3,6 mm.
57. Ganivet de sílex gris fosc, secció trapezoïdal.
95 x 21,3 x 3,8 mm.
58. Quatre fragments de defenses de senglar, dels quals, dos amb la punta treballada i un altre amb l'indici de dues perforacions.
59. Fragment d'os treballat amb varis facetats, possible punxó.
29,7 x 5,2 x 5'9 mm.

60. Os amb perforació longitudinal, en forma de canó.
59,3 x 13,2 x 9 mm.
61. Tres fragments d'os, possibles restes de punxons.
62. Fragment de ceràmica a mà, amb vora i restes de mugró junt a la vora. Pasta compacta fosca. Desgreixant mitjà, en gran quantitat, quarç i calcita. Superfície allisada - brunyida de color marró - gris (62 F)[2].
115,6 x 94 x 14,6 mm.
63. Fragment de ceràmica a mà, amb vora i carena. Pasta amb desgreixant mitjà i petit, de quarç, calcita i mica. Superfície ben allisada, així com l'interior. Color gris bosc (10 F) i gris - marró fosc (41 F).
53,8 x 44,4 x 5,9 mm.
64. Fragment de ceràmica a mà, cordó llis paral·lel a la vora. Pasta gris amb desgreixant de quarç, calcita i mica. Superfície brunyida. Color gris fosc (10 F) i gris-marró fosc (41 F).
60,5 x 37,3 x 6,4 mm.
65. Fragment de ceràmica a mà, amb vora. Porta fosca. Desgreixant de quarç i mica. Superfície allisada de color marró (54 E).
38 x 27,8 x 6,8 mm.

ZONA B:

66. Plaqueta de sílex lacustre gris-blau, amb retoc per ambdues cares.
100 x 84 x 7,5 mm.
67. Destral votiva polida.
38,2 x 35,5 x 14,4 mm.
68. Destral votiva polida, incompleta.
47,5 x 38,8 x 12,4 mm.

ZONA C:

69. Tres esquirles de sílex.
70. Nucli de sílex gris del tipus de «pota de cabra». Presenta sis plans d'extracció principals.
85,7 x 48,4 x 49,4 mm.
71. Nucli de sílex gris del tipus de «pota de cabra». Presenta sis plans d'extracció.
39,9 x 32,3 x 53,4 mm.

ZONA D:

72. Ganivet de sílex xiloide beige-groguenc, secció triangular, retoc marginal a la cara superior esquerra.
50,6 x 19 x 3,9 mm.
En aquesta zona aparegueren també, fragments de ceràmica concrecionats; però semblaven correspondre a altres fragments trobats a la

galeria principal, també concrecionats i posteriors cronològicament al moment principal d'ocupació.

ZONA E:

73. Fulla de sílex blanc translúcid, presenta dues petites protuberàncies als costats que coincideixen amb una possible zona d'aferrament.
51 x 21,6 x 3,8 mm.
74. Fragment de ganivet de sílex beige-gris, secció trapezoïdal, retoc marginal a ambdós costats de la cara superior.
52,4 x 14,2 x 4,2 mm.
75. Perla de collaret de petxina, hexagonal, perforació troncocònica per ambdues cares.
9,3 x 11,6 x 4,9 mm.
76. Fragment de destral picotejada provinent de la Masia de Can Margarit, molt propera a la cova i possiblement trobada a la mateixa.
85,4 x 49,7 x 29,3 mm.

La Cova de les Pedres és interessant per la gran quantitat d'indústria lítica que s'hi troba, quasi la totalitat de l'inventari del jaciment, si exceptuem les perles de collaret i algun objecte ossi i una mica de ceràmica.

Com s'ha vist en la descripció del jaciment, el material, pràcticament, es trobava agrupat per tipus, així la major part dels ganivets de sílex, sortiren junts, com les destrals polides i els nuclis de sílex. És difícil intentar deduir-ne quelcom, ja que són àrees i no sabem exactament la posició en que sortiren.

Entre l'indústria lítica, cal fer vàries distincions; en primer lloc, ressaltar la presència d'una plaqueta de sílex lacustre amb retoc bifacial, de gran bellesa i bon tamany; aquest tipus de plaques no és gaire freqüent. L'acompanyen dues destraletes i dos nuclis del tipus de «pota de cabra»; però no en sílex melat, i semblen una mica evolucionats.

A les Pedres trobem tots els tipus de ganivets, amb retoc o sense, de secció trapezoïdal o triangular; destaca per la forma, el n.° 54 de l'inventari i és digne de remarcar, també, el n.° 55.

Els ganivets trobats a la zona E, presenten una tipologia diferent als restants, destacant el n.° 73 per la possible zona d'aferrament. La resta del material lític és molt interessant, destacant els tres segments, n°s. 16, 17 i 18, i els n°s. 21 i 28.

De les puntes, a part la n.° 13, pentagonal, amb el dors en reserva, cal observar que n'apareixen dos exemplars bastant rars, triangulars amb una zona en reserva (n°s. 34 i 38).

Entre els objectes d'ornament, apareixen dos cercles metàllics i una bona mostra de perles de collaret, entre les que destacarem, la perla de fluorita (n.° 5), la de forma d'oliva, en talc (n.° 6) i l'hexagonal de petxina (n.° 75). Cal remarcar dues petites perles de petxina.

Mereix menció apart, la punta de sageta amb aleta i peduncle d'os.

En general el conjunt és bastant homogeni, oferint dos moments que farien allargar cronològicament per ambdós costats l'etapa central que sembla ésser Eneolític pre-campaniforme.

NOTES:

1. Les anàlisis de les perles de collaret es realitzaren al Departament de Cristallografia i Mineralogia. Seguint el procediment fotogràfic de difracció de raigs X, mitjançant una càmara Nonius Guinier de Wolf amb monocromador de quarç corbat. S'emprà aquest sistema per deteriorar mínimament la peça.

2. Els colors de les superfícies ceràmiques han estat determinats, seguint el «Code Expolaire» de A. Cailleux et G. Taylor.

Editions N. Boubée & Cie. París.

COVA PEDRES

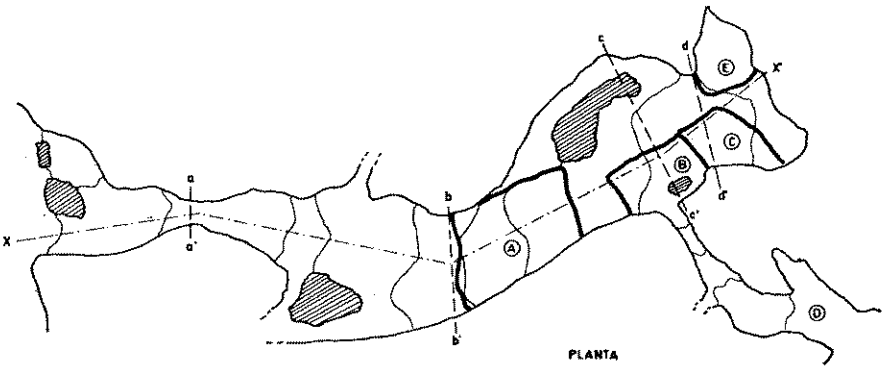

PLANTA

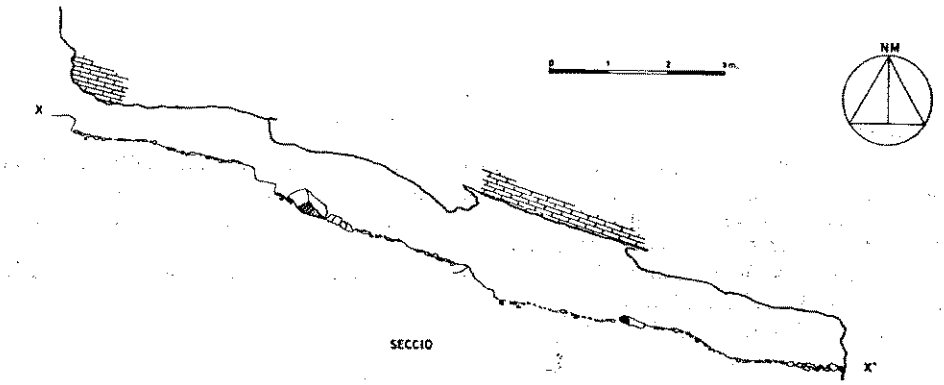

SECCIO

COVA DE LES PEDRES

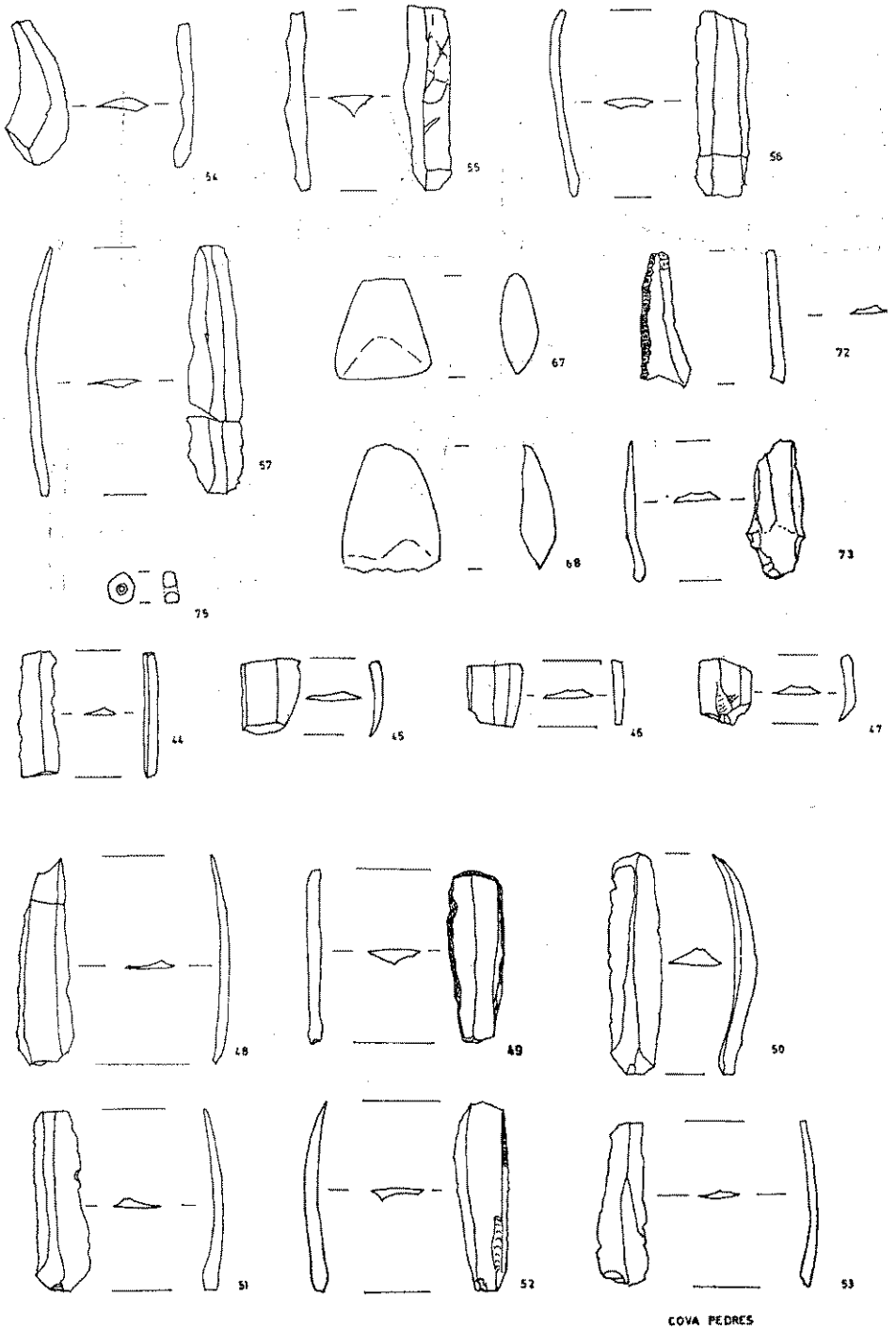

COVA PEDRES

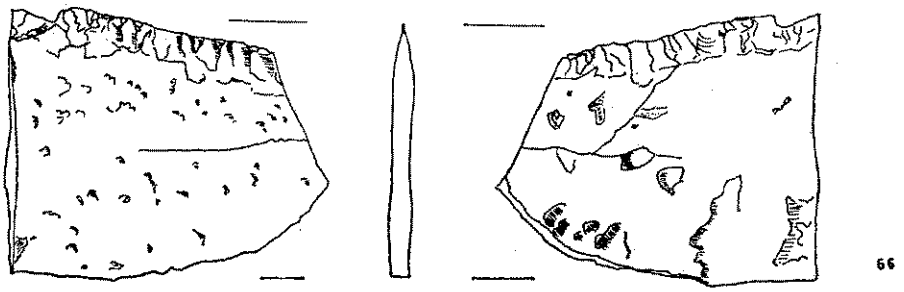
66

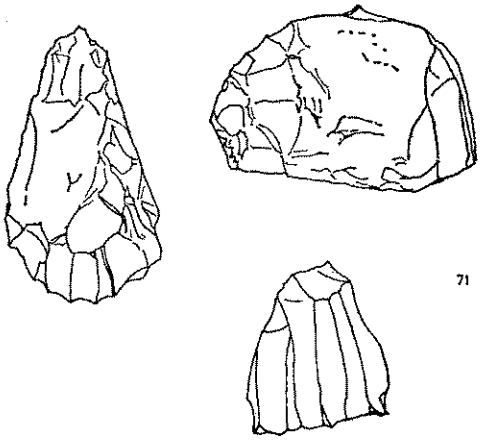
71

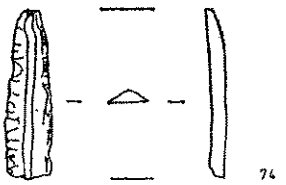
74